

O viata implinita (de la Timisoara la Cluj)

De Carol Löwy, medic si scriitor

Ma numesc Carol Löwy si sunt medic primar pediatru in orasul Cluj de 60 de ani. M-am nascut la Timisoara in 24.11.1925 din parintii Alexandru, contabil, mai apoi planificator sef la Electro-Banat Timisoara. Mama, Iosefina, nascuta Bachruch, « casnica », este timisoreanca get-beget. A mostenit de la tatal ei un mic magazin de textile in cartierul Iosefin si a condus firma (impreuna cu tata) pana la romanizare. Era pe vremea prim-rabinului dr. Drechsler, care a botezat-o, cununat-o, si a ingropat-o, iar la Bar-Mitzvah-ul meu a stat pe locul de onoare printre cei 50 de invitati. Deci si mama, si bunicii Benedict si Mathilda, si strabunica Therese Pollak zac toti in cimitirul timisorean. Am cui duce flori cand trec prin urbea natala.

Scoala primara am facut-o la scoala din curtea templului din Iosefin (director – Dr Fleischer Lipot), cu sapca pe cap, ascunsa doar cu ocazia inspectiilor scolare romanesti, in banca. La liceu tata m-a inscris la piaristi (si el a facut acolo scoala, dar la Arad). Dupa 4 ani si jumatate am fost dati afara (slava Domnului) si am ajuns la Liceul Izraelit, pe atunci sub directiunea prof. Marcus Solomon, care ne invata limba latina, educatie umanista continuata de prof Hauben Frederic. Religia ne-a fost predada de un tanar rabin, de care toate fetele s-au indragostit din primul minut. Vorbea o romaneasca aleasa, dar totodata si o maghiara perfecta. Scria in ziarele romanesti sub pseudonimul Nauneanu. (Rabin Ernest Neumann, z"l)

Pana eram piaristi, mergeam in fiecare duminica la sinagoga din Fabric pentru orele de religie la rabinul Singer Jacob, om de cultura ales, care a scris o carte despre istoria rabinilor timisoreni, bazata pe studierea pietrelor funerare cu inscriptie exclusiv ebraica, din vechiul cimitir. (Ar merita sa fie studiata daca se mai pastreaza in biblioteca Comunitatii)

La 50 de ani de la absolvirea liceului s-a organizat la Zichron Iacov in Israel o intalnire a fostilor elevi. Pentru acest eveniment am facut un film nostalgic despre Timisara, impreuna cu colegul Lazar Weinreich, cu comentariu scris si citit de mine, inregistrat pe CD si trimis tuturor participantilor. Am cautat bineinteles toti profesorii « in viata », ca sa vorbeasca si sa ne transmita cate un mesaj. In frunte a fost Prim-Rabin dr Ernest Neumann, apoi Maria Neumann (profesoara de matematica) si Francisc Frucht, (poetul si dramaturgul Anavi Adam). Inregistrările pastreaza vorbele de duh ale celor care spre regretele noastre azi nu mai pot vorbi.

Din doi in doi ani, Institutul de Iudaistica din Cluj, « Moshe Carmilly » a organizat zile festive cu invitati (oameni de stiinta, istorici, teologi din lumea intreaga, cu precadere din Israel. In prezidiu lua loc prim-rabinul Ernest Neumann, impreuna cu conferentiarilor si cu presedintele de onoare Andrei Marga, rectorul Universitatii Babes-Bolyai, si, bineinteles, aproape centenarul rabi Weinberger, Moshe Carmilly.

- Ce se aude cu CD-ul promis ? ma intreba fostul meu profesor.
- E in pregatire ! Vetii primi exemplarul de onoare, i-am raspuns.
- Ah, cunosc eu aceste promisiuni...

Am fost incantat cand am putut sa-i inmanez personal « opera realizata ».

Maya Naschitz, sotia mea

Sotia mea Maya, descinde dintr-o familie distinsa, neaos timisoreana. Numele ei de fata era Naschitz si monumentalul edificiu de pe malul Beghei (Spl. Tudor Vladimirescu nr 10) care a devenit dupa romanizare sediul birourilor Agronomiei, iar mai tarziu Policlinica Speciala, apoi sediul Ambasadei Germane, a apartinut celor trei frati Naschitz : Stefan, socrul meu, avocat de vaza, Andrei, de asemenea avocat si Emeric, medic chirurg-ortoped.

Sotia mea a facut Facultatea de Litere la Cluj si a devenit preparatoare si mai apoi asistenta la catedra de franceza. Pe urma, in urma unor buclucuri inscenate (origine burgheza, decalaratie necugetata a fratelui Andrei, cum ca nu face politica – culpa maxima in anii 1949 -50) a fost scoasa de la Universitate si a ajuns, slava Domnului, in invatamantul pre-universitar unde a devenit profesoara de elita, predand engleza.

Scoasa de la facultate, am trait o vreme cu frica in sân ca n-o sa mai aiba post. La recomandarea unor prieteni avocati, s-a dus la Bucuresti, la ministrul invatamantului, care pe atunci era Ilie Murgulescu, fost decan al Politehnicii din Timisoara, sa caute dreptate. Dupa ce Maya si-a expus plangerea, ministrul a intrebat-o : Naschitz Gheorghe va este ruda ? – Da, mi-e verisor. – Atunci cand eram presedinte (onorific) la o comisie de bacalaureat, m-a incantat raspunsul acestui absolvent la expunerea tezei. Da, raspunsul unui elev a putut sa se intipareasca in memoria unui profesor-ministru dupa ani de zile !

Sora lui Maya, Anita, a facut dreptul Magna cum Laude si a ajuns specialista in Drept international, lucrând la Academie in cabinetul marelui juris Ion Gheorghe Maurer, mai apoi prim-ministru. Cand Gyuri Naschitz si-a dat doctoratul la Harvard (de asemenea Magna cum Lude) a fost chemat de decan in cabinet pentru felicitari. – Sunteti cumva ruda cu Anita Naschitz ? – Da, imi este verisoara ! La care decanul a scos de pe raft una din cartile lui Anita (avea synopsisul in limba engleza) : Ii port deosebit respect. Mica-i lumea ...

Mie mi-a aparut zilele acestea al zecelea volum. Este de beletristica si se intituleaza *Atutazoban Kolozsvaron* (In trecere prin Cluj). Din cele 10 numai patru sunt de

beletristica. Alte patru sunt carti pentru ajutorul mamicilor (puericultura practica, cresterea si ingrijirea primei varste), o monografie despre Claude Bernard, parintele fiziologiei, si o traducere din romana in maghiara *Amintiri din razboiul Ruso-Turc (1877-78)*, memoriile unui medic maghiar ajuns – la cerere proprie – la Bucuresti, care a facut cu merit munca de medic de campanie alaturi de profesorul Davila, fondatorul Facultatii de Medicina din Bucuresti. Se numea Ludovic Fiala.

Una din cartile mele, *Misi bacsii rozsa* (Trandafirii lui nenea Mihai) este aproape in totalitate dedicata amintirilor despre Timisoara, amintiri, imagini, schite, nuvele, orasul vazut cu ochii copilului, mai apoi cu ochii adolescentului.

Anavi Adam a republicat unele scrieri in reviste timisorene.

Urmatorul volum, *Cukorral vagy anelkül* (Cu zahar sau fara) este deja de sorginte clujean, cu ecouri tarzii timisorene. Cronologic urmeaza o stranie realizare, bogat si frumos ilustrata, cu titlul sofisticat: *Gabi Michelangeloja*, aparuta doar in patruzeci de exemplare (strict de uz intern) la cererea unui fost coleg de scoala la moartea sotiei sale. Colegul este stabilit de multi ani la Köln.

Ultima mea carte (de care am amintit) *Atutazoban Kolozsvaron*, aparuta in 150 exemplare, vandute in aceeasi zi, a fost reeditata in 200 volume si abia daca se mai gasesc pe ici-colo.

Sotia mea Maya scrie povesti pentru copii, dar si memorii autobiografice « foarte timisorene », cu titlul *Tünö hangok* (Sunete care se sting).

Fiul meu Daniel, cercetator chimist la Wahington, are doua volume monumentale despre istoria evreimii clujene. Amandoi avem rubrici, azi deja mult depasite in lexiconul Scriitori maghiari din Romania.

Sa nu ramaneti cu falsa impresie ca ma/ne laudam. Suntem oameni foarte (prea) modesti si greu m-am urnit sa etalez atatea date despre mine si despre noi. M-am desvatat sa scriu romaneste (scuze de rigoare), sunt ca bâlbâitul care, intrebat fiind daca mereu se bâlbâie, raspunde : Numai când vorbesc, in scris sunt foarte fluent. Ei bine, eu ma bâlbâi si in scris.

